

Nucli de Sant Romà de la Clusa

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Zona nord i nord-oest del municipi.
Emplaçament	Per accedir a Sant Romà podem agafar la pista que surt des de la carretera de Castell de l'Areny.
Alçada:	1359

Coordenades:

Latitud:	42.187
Longitud:	1.93538
UTM Est (X):	412089
UTM Nord (Y):	4671087

Classificació

Número de fitxa	08057 - 78
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Romànic Modern Contemporani Popular
Segle	X-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	diversos propietaris

Fitxes associades:

[Sant Romà de la Clusa](#)

[Masia de Sant Romà de la Clusa](#)

[Molí de Sant Romà de la Clusa](#)

[Rectoria de Sant Romà de la Clusa](#)

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Data de registre de la fitxa: dc., 18/03/2015 - 01:00

Descripció

El conjunt de Sant Romà de la Clusa és el centre neuràlgic de la vall de la Clusa, situat més o menys en la part central de la frondosa vall. La zona de la Clusa és molt muntanyosa, hi ha diverses serres i valls, alguns pics i turons destacats, sobresortint com a vall, la principal, la que porta el nom de la Clusa formada pel pas del Rec de Sant Romà, el qual baixa de la zona del Pla de l'Orri tot recollint les aigües de diverses rases i torrents, aquesta continua aigües avall tot passant per l'encinglerat Escalell i fins a desaiguar a la riera de Castell. El conjunt que forma el que es pot anomenar el nucli de Sant Romà, és format per l'església de Sant Romà amb el cementiri i la rectoria, la gran masia de Sant Romà, formada per la casa i diversos coberts i annexes, i una mica més amunt però a poca distància el molí també dit de Sant Romà. Aquest conjunt forma el centre de la vall i de l'antiga parròquia, havia estat lloc habitual de trobada dels veïns.

Observacions:

Accés per pista des del poble de Vilada o des de la carretera que puja a Castell de l'Areny, on trobem un trencall amb una pista que enllaça amb l'anterior.

La Clusa és una vall agrícola, caracteritzada per trobar-se a unes altituds que oscil·len entre els prop de 1200 metres sobre el nivell del mar i els 1781 metres d'alçada en el punt més elevat, el pic del Serrat Negre. Aquest fet determina que es tracti d'una vall molt condicionada per la seva ubicació i altitud, que afavoreix una climatologia molt determinada marcada per hiverns rigorosos. Les condicions climàtiques junt amb la pròpia ubicació de la vall, allunyada de les principals poblacions, determinava la necessitat d'autosuficiència dels masos que la poblaven. De fet, la seva principal font de riquesa ha estat l'activitat agropecuària i l'explotació vinculada al propi medi, les diverses masies de la vall han estat dedicades tradicionalment a l'activitat agrícola i ramadera recolzada puntualment per activitats complementàries o temporals com pot ser l'explotació forestal, i molts anys enrere algun veí també s'havia dedicat esporàdicament a l'activitat minera, en especial a la zona del Catllaràs.

Les masies que conformen la vall, algunes de les quals ja són ensorrades i moltes deshabitades, són el Clot, ca l'Hereuet, cal Badó, la rectoria, la masia i el molí de Sant Romà, cal Tibat i les Calamites, el Pla de l'Orri, can Serra, Cabanelles, Rossinyol de Dalt i Rossinyol de Baix. De totes aquestes, avui dia només hi ha tres masos habitats. Cal dir que la documentació baix-medieval també esmenta altres masos dels quals no es té constància.

Es troba dins el PEIN Serra del Catllaràs.

Història

Les primeres informacions documentals conegudes de la zona de la Clusa daten del segle X, es tracta de la donació d'un alou feta el 961 pels marmessors testamentaris d'Ava al monestir de Sant Llorenç prop Bagà, en el document s'esmenta la Clusa com un dels límits de l'alou. Posteriorment, l'any 983, en l'acta de consagració de Sant Llorenç prop Bagà es fa menció de les possessions del monestir, entre les quals consta dos masos amb les seves terres al lloc de la Clusa.

L'església de Sant Romà de la Clusa és esmentada en l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu d'Urgell (finals del segle X o inicis del segle XI) com una de les esglésies que formaven part del bisbat d'Urgell. L'església va tenir caràcter parroquial durant tota l'edat mitjana, es trobava dins el terme del Castell de l'Areny i del comtat de Berga. Al segle XIV l'església i el lloc de la Clusa va ser integrat al castell de Roset (de Vilada), fet que comportà que el 1336 Pere de Fonollet vescomte d'Illa, en nom de la seva dona Marquesa, senyora de la Portella i Lluçà, cedís per a ús i servei dels homes de la Clusa tot el bosc conegut com de la Clusa. (VVAA:1985)

Al llarg període baix-medieval i anys posteriors, tenim constància de referències documentals generalment

relacionades amb donació de terres, compra-vendes, etc, algunes notícies són en relació als drets que el monestir de la Portella hi va tenir. Un exemple, és un document del 1335 en que l'abat del monestir de la Portella va prendre possessió de diversos masos del terme de Vilada i de Roset, entre els quals els masos de Ramon de Torrent Sobirà i de Guillem de Torrent Jussà, de la parròquia de Sant Romà de la Clusa. Al 1346 Berenguer de Comas Sobiranes (actual Rossinyol de Dalt), va fer reconeixement a l'abat de la Portella. En documents de finals del segle XIV es documenta un mas denominat "Bellsolà" a la parròquia de Sant Romà de la Clusa. En relació als béns sobre els quals del monestir de Sant Pere de la Portella tenia domini a la zona de la Clusa al segle XVIII, s'esmenten els masos Comes Sobiranes, de Torrent Jussà i Torrent Sobirà (aquests dos ensorrats) i el de Bellsolà (amb un molí també ensorrat). (BOLÓS:2009)

En els cadastres conservats a l'arxiu municipal de Castell de l'Areny consta referenciada l'heretat dita Sant Romà en els diversos registres del segle XVIII, en el de 1716 com a pròpia de Joan Canal, el qual té a Pere Canal de masover.

El gran augment demogràfic experimentat al llarg del segle XVIII degué comportar canvis importants al conjunt de la vall de la Clusa i en concret del conjunt de Sant Romà, concretat en modificacions importants en la masia amb ampliacions dels espais, així com d'un augment també dels habitants. A més, del conseqüent increment del volum de caps de bestiar i de la superfície conreada. La vitalitat de la Clusa degué tenir continuïtat al llarg del segle XIX i part del XX, i a partir del mitjans de segle XX i especialment de finals de segle, molt poca activitat i despoblament de les cases. Actualment però la masia de Sant Romà és habitada i l'entorn immediat en actiu,

Bibliografia

- BARAUT, Cebrià (1979). "Set actes de consagracions d'esglésies del Bisbat d'Urgell - Segles IX-XII- ". "Urgellia" núm. 2, La Seu d'Urgell.
- BARAUT, Cebrià (1978): Les actes de consagracions de les esglésies del bisbat d'Urgell (segles IX-XII), vol. I, a "Urgellia", La Seu d'Urgell, 1978.
- BOLÓS, Jordi (2009). Diplomataris del monestir de Sant Pere de la Portella. Fundació Noguera (Diplomataris; 47), Barcelona.
- CAMPRUBÍ SENSADA, J. (1981): Castell de l'Areny, Ed. El Vilatà, Gironella.
- GAVIN, Josep M. (1985). "Inventari d'Esglésies. 17. Berguedà". Barcelona
- PLADEVALL, A. (1979): Sant Romà de la Clusa. Barcelona: G.E.C.
- ROSELL, Alexis (1978). "Els noms de lloc a la Clusa". Muntanya, núm. 698, agost 1978.
- SANTAMARIA, J. (1986): Memòries del Monestir de Sant Pere de la Portella i de tot el seu Abadiat i Baronia. Ed. El Vilatà, Moià.
- SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga.
- SERRA VILARÓ, J. (1989): Baronies de Pinós i Mataplana. Reproducció facsímil de l'obra de 1930, editat el 1989 pel Centre d'Estudis Baganesos.
- SITJES I MOLINS, X. (1991). : "Retaules barrocs i neoclàssics berguedans desapareguts". L'Erol, núm.10. 1191. Àmbit de Recerques del Berguedà, Berga.
- TORRES, C.A.(1905) . "Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà", p. 167, Barcelona.
- VIGUÉ, Jordi i BASTARDES, Albert (1978). "El Berguedà. Monuments de la Catalunya Romànica 1". Artestudi Eds., Barcelona.
- VILADÉS, R. I SERRA, R. (1989:41-58):"Inventari del patrimoni artístic i documental, religiós i civil desaparegut durant la Guerra Civil". L'Erol, núm. 28, any 1989.
- VV.AA.(1981) "Gran geografia Comarcal de Catalunya", vol. 2, El Berguedà, Barcelona.
- AAVV (1983). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona
- VVAA. (1985): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històrico-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona.

